אחת מלרחה. גלל על המיצר של שדה ומתוך שיש לו מקום פטוי הוא משבח ומצליח לעשות אחת מלרחה הרם מגרי: שלשה בדי עלין לחין. שלשה בדין, וכלל בד ובד שלשה עלין לחין דבכליר משלשה עלין לא הוי עטות: וברחשה כל אחד. שיהו עלין הלחין ברחשי הבדים אבל באמצעים לאו הדר הוא: ועלתה בו תמרה. כמין תמרה כעין הגמלא בעלי ערבה פעמים בעלין דבוק כמין פרי ירוק וטובעין בו הגשים לעיפיסה: ועלתה בו תמרה ביום טוב. משלאגד דבתלוש גמי שלקח ביה: יש דחוי אצל מצות. לעומר טהגה תורה דחוי אצל מצות כשם שעוהגת אצל קרבנות דאם נרלה ונדחה משבתו' אמרת ידחה דהו לא הדר חזי, הכא גמי הואיל ונדחה כשנקטם הו לא הדר מיחזי בעליית תמרה, והשתא לא דייק בין דחוי מעיקרא לנרלה ונדחה, דהאי דנקטם מעיו"ש לא נרלה מעולם: כסהו. אדם גדם היה לו עוף: לא שנו. דכסהו הרוח חייב לכסות אלא שחזר ונתגלה: הואיל ואידחי. על ידי הרוח מכיסוי של מצוה כדקאמר דכי לא נתגלה פטור מלכסות: אידחי. לעולם ואפילו נתגלה: ואמר רב פפא גר': דרב פפא גופיה. האי דיוקא דרב פפא מיבעיא לי' לר' ירמיה: מיפשט פשיטא ליה. לתנא דתנא "כסהו הרוח חייב לכסות" לאין דחוי: לא שנא לחומרא. כי הכא דמחייב ליה בכיסוי משום טעמא לאין דחוי: ולא שנא לקולא. כי ההיא דר' ירמיה דאי אמרי' אין דחוי הוי כשר ואם יש דחוי הוי פסול ואמרי' אין דחוי ומכשרינן: לו דלמא מספקא ליה. לתנא ומספיקא לחומרא הוא דמחייב ליה בכיסוי שמעת אין דחוי: אבל לקולא. כגון לענין תמרה: לא אמרינן. אלא פסלינן שמעת יש דחוי לו אין דחוי: עבר ולקטן. לעיכבי הדם שהיו מרובין מעלין ותנן "אם מיעטן כשר" ואין ממעטין ביו"ט משום שבות שדומה למתקן כלי ומכשירו, ואם עבר ומיעטן פסול כדמפרש טעמא ואזיל: שברוה. רבנן דבי מדרשא דבעו למימר דהך פלוגתא ביש דחוי ואין דחוי היא: דר"ע. רבנן ור' אלעזר בר' יוסי: עובד אין צריך אגד. ולא שייך ביה עשיה' דלוקי טעמא דר' אלעזר דפסל משום תעשה ולא מן העשוי בפסולות' ור"ע צריך אגד אם"ה משום חבשה ולא מן העשוי לא מיפסיל דהא בדליה לא כתיב "תעשה": ועובד משוכה לא יליף. הלכך מהשתא ליכא למיפסליה אלא משום דחוי דכיון שאגדו בפסול ונקרא עליו שם עובד של מצה בשעת דחוי, ונדחה לעולם ואע"ג דלא נרלה ונדחה הוא אלא דחוי מעיקרא ואלו דנקטו פלוגתייהו במיעטן ביום טוב משום דסתמא בתר דאגדיה הוא דהא ביום טוב לא אגיד ליה ואי לא צריך אגד אילטריך למינקט ביום טוב משום דאי לאו דקדק היום אכתי לא חל עליה זמן מצה ולא שם מצה למקרייה דחוי: ומאן דמכשר שבר. אין דחוי לענין מצה אלא לענין קדושה כגון קרבנות: לא, דר"ע לא אמרי' יש דחוי במצה. ומעמת דמאן דפסל משום תעשה ולא מן העשוי הוא דקסבר עובד צריך למיגמר ומייתי ביה עשיה והכא במילף עובד מסוכה פליגי: (ג) רב: במקום ל'. שהעגבים כולן ביחד ומיהו מרובין הן על הענין שבכל ההדס: הכי גרסינן לא שנו אלא במקום אחד אבל בשנים ושלשה מקומות הוה ליה מוגמר ופסול הכי גרסינן לה לקמן לענין עלתה חזיתי בתמרוג: מטמר

הגהות הב"ח

(א) גמ' אי שלשה מקומות כשר אמר רבא שנים: (ב) רש"י ד"ה רבינו רב. נ"ב בנכחות פ' מומין אלו דף מה וכן בפרק כל סימן דף מט איכא נמי בהאי סוגיא אמר רב מסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יסיח בשמו ס' ופרש"י רבינו רב ואמ"נ דבפ' החולין דף מה קאמר כי אתא רב דימי א"ר יצחק בר אבדימי משום רבינו אמרו נכרי ועבד בבא על בת ישראל אולד ממזר ופרש"י רבינו רבי שיעו משום דהתם לא אפשר לפרש רבינו רב דהכא אולד כשר אית ליה ובפ"ק דר"ה סוף דף יט פרש"י נמי רבינו רב:

גליון השי"ם גמ' יש דחוי אצל מצה. עיין תוספ דף עו ע"ב תוס' ד"ה נתחלמו: שם אר"ת דבר זה רבינו הגדול אמרו. כעין זה לקמן דף לה ע"ב:

אומרת אין דיחוי אצל מצות. ואמרינן היא גופא מיבעיא ליה הא דרב פפא פשיטא ליה דאין דיחוי אצל מצות מהא דתניא עבר וליקט העגבים מן ההדס פסול. דברי ר' שמעון בן צדוק וחכמים מכשירין. ואסיקנא לא דס"ל אין דיחוי אצל מצות ולולב בעי מסוכה פליגי בו'. עד והכא בלולב צריך אגד. ובפלוגתא דהני תנאי דתניא לולב בין אגוד בין שאינו אגוד פסול. ר' יהודה אומר אגוד כשר שאינו אגוד כשר. אי בר' יהודה כי לא אגדו אמאי כשר

*) נראה דתסר בד' רבינו אמר אגיי ש"מ הלי אחת מצרלה כשר לגמרא. **) לכאורה היה נראה דבתחלף הסיגות כאן ול"ל ולגב ד' אמת בת ס' דברי ר"ע ותכ"ל בתמת בת ו' על דעתיה דבנן ובכ"ל [בכל דימי לעיל ל"ב ב'] על דעתיה דבנן ובו' כל"ל.

לא א מומ"ע אל"ת פי' תמנו פעיף ח: לב ב ג מיי' פי"ד מהל' שחיטה הל' ז סמג עשין פד מומ"ע יו"ד פי' כח פעיף יא: לג ד מיי' פ"ז מהלכות לולב הלכה ו סמג עשין מד מומ"ע אל"ת פי' מרגלא פעיף ח:

ואימא הכי נמי. תימה מאי ס"ד למיפסליה משום שם לוי מידי הדם כתיב בקרא הא אפי' הירדוף מכשרינן לי' לאו משום דכתיב דרכיה דרכי נעם: נקטם מערב יו"ט ועלתה בו תמרה ביו"ט מהו. אף על פי שבקונטרס הזכיר נרלה ונדחה הא דהכא דחוי מעיקרא הוא כיון דבתחלת יו"ט לא חזי כדמוכח לקמן גבי אשחור מעיו"ט ומהי דגבי קדשים פשיטא לן דדחוי מעיקרא הוי דחוי גבי מפריש נקבה לפסחו בפ' מי שהיה ממא (פסחים ד' נח. ושם) וגבי בהמה של שני שותפים בפ"ק דזבחים (ד' יב. ושם) ובפ"ק דקדושין (ד' ז. ושם) גבי מנה מיבעיא לן וכי תימא הא דאסקינן גבי אשחור תפשוט דדחוי מעיקרא לא הוי דחוי לא דמיין להכא כדפרישנא לעיל דשאני התם דבידו ללקט ואפי' בקדשים מכשירין מס"ט במסכת זבחים פ' כל הפסולין (דף לד: ושם) דתנן גבי קבל הכשר ונתן לפסול יחזיר לכשר ופריך בגמ' וליהוי דחוי ומשני רב אשי כל שבידו לא הוי דחוי ומיהו לא לגמרי דמי להאי דינא דהא נרלה ונדחה הוא ולקמן מסקינן דלא תפשוט מיני' נרלה ונדחה חוזר ונרלה אע"ג דבידו ללקטן וכן בהיא דהפריש קרבן והמיר דם דבידו לחזור ואפילו הכי אמרינן פ"ק דזבחים (ד' יב. ושם) הואיל ונדחה ידחה עוד אמר בזבחים פרק קדשי קדשים (ד' נח. ושם) כל הקדשים שנשחטו עד שלא נפנס המזבח ואח"כ נפנס המזבח פסולין דהואיל ונדחה ידחה אע"פ שבידו לתקן ונריך לחלק בדבריהם הא דמדמי הכא ההיא דכיסוי הדם דבידו לנטות מכל מקום היה לו לתקנו דחוי הואיל ונפטר מלכסות לא נתחייב להוליאו מן הדחוי כדי לחזור ולכסות והא דמייתי לימא כתנאי מעבר ולקטן הוה מלי לדחויי דמ"ד התם לאן דחוי משום דבידו לתקן אבל הכא דאין בידו לתקן יש דחוי*: והא במילף לולב מסוכה קמיפלגי. והוה מלי לאשמועינן פלוגתייהו בליקטן בהיתר כגון מעבר יום טוב לאחר שאגדן והא דנקט פלוגתייהו בליקטן בהיסור כגון ביו"ט לאשמועי' דאפילו הכי חכמים מכשירין דאין דחוי:

סיים

באמא מצראה דקיימי שבעה שבעה בחד קינא דכי נתרי ארבעה פשוט להו תלתא אמר אביי ש"מ האי אמא מצראה כשר להושענא פשיטא מהו דתימא *הואיל ואית ליה שם לוי לא מתכשר קא משמע לן ואימא הכי נמי? "עץ עבות" אמר רחמנא מכל מקום ת"ר "כשר רוב עלין ונשארו בו שלשה בדי עלין לחין כשר" ואמר רב חסדא ובראש כל אחד ואחד: נקטם ראשו: תני עולא בר חיננא "נקטם ראשו ועלתה בו תמרה כשר" בעי רבי ירמיה נקטם ראשו מערב יום טוב ועלתה בו תמרה ביו"ט מהו? יש דחוי אצל מצות או לא? "ותפשוט ליה מהא דתנן "כסהו ונתגלה פטור מלכסות, כסהו הרוח חייב לכסות" ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן "לא שנו אלא שחזר ונתגלה אבל לא חזר ונתגלה פטור מלכסות, והוינן בה: כי חזר ונתגלה אמאי חייב לכסות הואיל ואידחי ואידחי? ואמר רב פפא זאת אומרת אין דחוי אצל מצות? דרב פפא גופא מיבעיא ליה: "מיפשיט פשיטא ליה? דאין דחוי אצל מצות לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא או דלמא ספוקי מספקא ליה? לחומרא אמרינן, לקולא לא אמרינן? תיקו *לימא כתנאי "עבר ולקטן פסול דברי רבי אלעזר (*בן) צדוק וחכמים מכשירין סברוה דר"ע *לולב אין צריך אגד ואת"ל צריך אגד לא ילפינן לולב מסוכה דכתיב בה תעשה *ולא מן העשוי, מאי לאו בהא קמיפלגי: דמאן דפסיל סבר אמרינן יש דחוי אצל מצות ומאן דמכשיר סבר לא אמרינן יש דחוי אצל מצות? לא, דר"ע לא אמרינן יש דחוי אצל מצות *והכא במילף לולב מסוכה קא מיפלגי מר סבר ילפינן לולב מסוכה ומר סבר לא ילפינן לולב מסוכה ואיבעית אימא אי סבירא לן לולב צריך אגד דר"ע ילפינן לולב מסוכה והכא בלולב צריך אגד קא מיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא *לולב בין אגוד בין שאינו אגוד כשר ר' יהודה אומר אגוד כשר שאינו אגוד פסול מאי טעמא דר' יהודה? יליף לקיחה לקיחה מאגודת אזוב כתיב הכא "ולקחתם לכם ביום הראשון וכתיב התם "ולקחתם אגודת אזוב" מה להלן אגודה אף כאן אגודה ורבנן לית להו לקיחה לקיחה, מאן תנא להא דת"ר "לולב *מצוה לאגדו ואם לא אגדו כשר מני? אי רבי יהודה, כי לא אגדו אמאי כשר, אי רבנן מאי מצוה? קא עביד לעולם רבנן ומצוה משום "זה אלי ואנוהו: או שהיו ענבין מרובין: "אמר רב חסדא דבר זה *רבינו הגדול אמרו והמקום יהיה בעזרו לא שנו אלא במקום אחד, אבל בשנים או שלשה מקומות כשר (א)(א"ל) רבא שנים

שנשתנה שמו קדם מתן תורה ובאתה תורה והקפידה עליו זהו שם לוי. סבר אביי שאין עליך לדוקא בדוקיא הוו אלא בדברים שנשתנו שמותן קדם מתן תורה ובאתה תורה והקפידה עליו ונקרא בשי' בתורה כשם השני שנשתנה אליו ולא נקרא בשם הראשון כגון זה הראשון לשם לוי ואין כשר אלא שנקרא סתם. ודברים שנשתנה שמן אין אנו יודעים אותן אלא זה רבותינו הודיענו שלא נשתנו שמן. ובשמועה באלו פרשיות [ד' סב.] בתורין של רחבה): ת"ר יבשו רוב עליו ונשתיירו בו לחים כשר. אמר רב חסדא ובראש כל אחד ואחד נקטם ראשו של הדס פסול. עלתה בו תמרה כשר. עלתה ביו"ם מאי. ואמרינן מאי קמיפלגיא ליה יש דיחוי אצל מצות או לא. דאם נראה ונדחה כיון שנרחה נדחה. או דילמא כיון שחזר ונראה כשר דהא חזר לכשיחזרו. ואמרינן תפשוט ליה מהא דרב פפא דאמר זאת אומרת אין דיחוי אצל מצות. ואמרינן היא גופא מיבעיא ליה הא דרב פפא פשיטא ליה דאין דיחוי אצל מצות ל"ש לקולא ול"ש לחומרא. או דילמא לחומרא פשיטא ליה לקולא מספקא ליה. ואתיין למיפשטה מהא דתניא עבר וליקט העגבים מן ההדס פסול. דברי ר' שמעון בן צדוק וחכמים מכשירין. ואסיקנא לא דס"ל אין דיחוי אצל מצות ולולב בעי מסוכה פליגי בו'. ר' יהודה אומר אגוד כשר שאינו אגוד פסול. ואסיקנא כמאן אולא הא דתניא לולב צריך לאגדו לא אגדו כשר. אי בר' יהודה כי לא אגדו אמאי כשר

נוסח נקטם ראשו ועלתה בו תמרה — דיחוי אצל מצות

(ע) ביאור: שאלת ראיות ליישב נוסחא ליישב לזשון אות שאלתו

נוסח (המיק) נס"ין לדאיתן הנוסח דנ"ל אצל מצות כמה תנאים לא הבנו בדוק וכו' [ע"ל ברבי]

[לעיל ל: ושם נסמן]

מבנה "קא מיפלגי" הסברים לאחר התנאים [ל"ז]

[ע"ע תוס' זבחים לד: ד"ה כל שבידו ושד שם נס. ד"ה עד שלא ותוס' ממחות נס: ד"ה כל]

רבינו חננאל

באמא מצראה שעליו צרין וקימי' ו' בקלה ונתרי ד' מיניהו דאינון רוכא ונשתיירו תלתא כיון דקרינן ביה עבות כשרה. ואע"ג דאינון מישמא. *) משימא מר"א כיון דקרי ליה אמא מצראה שם לוי הוה קס"ל עץ עבות אמר רחמנא מ"מ: ירושלמי תני הדס והערבה נ' ולולב ד' **) כרב דימי דאמר באמה בת ה' דברי ר' מרשון וחכ"א באמה בת ו'. על דעתיה דר' מרשון פרשכין רבריבן על דעתיה דרבנן פרשכין דקיקין לולב שפה שדרש של לולב צריך להיות היוצא מן ההדס שפה שלייא שפה. (זה מלאתי בגד הדס. כמעתיק) (השיב אביי במרירתא דאמא. ואמר [לעיל יג.] כל דבוקיא חוו אלא בדברים שנשתנו שמותן קדם מתן תורה ובאתה תורה והקפידה עליו ונקרא בשי' בתורה כשם השני שנשתנה אליו ולא נקרא בשם הראשון כגון זה הראשון לשם לוי ואין כשר אלא שנקרא סתם. ודברים שנשתנה שמן אין אנו יודעים אותן אלא זה רבותינו הודיענו שלא נשתנו שמן. ובשמועה באלו פרשיות [ד' סב.] בתורין של רחבה): ת"ר יבשו רוב עליו ונשתיירו בו לחים כשר. אמר רב חסדא ובראש כל אחד ואחד נקטם ראשו של הדס פסול. עלתה בו תמרה כשר. עלתה ביו"ם מאי. ואמרינן מאי קמיפלגיא ליה יש דיחוי אצל מצות או לא. דאם נראה ונדחה כיון שנרחה נדחה. או דילמא כיון שחזר ונראה כשר דהא חזר לכשיחזרו. ואמרינן תפשוט ליה מהא דרב פפא דאמר זאת אומרת אין דיחוי אצל מצות. ואמרינן היא גופא מיבעיא ליה הא דרב פפא פשיטא ליה דאין דיחוי אצל מצות מהא דתניא עבר וליקט העגבים מן ההדס פסול. דברי ר' שמעון בן צדוק וחכמים מכשירין. ואסיקנא לא דס"ל אין דיחוי אצל מצות ולולב בעי מסוכה פליגי בו'. ר' יהודה אומר אגוד כשר שאינו אגוד פסול. ואסיקנא כמאן אולא הא דתניא לולב צריך לאגדו לא אגדו כשר. אי בר' יהודה כי לא אגדו אמאי כשר

*) נראה דתסר בד' רבינו אמר אגיי ש"מ הלי אחת מצרלה כשר לגמרא. **) לכאורה היה נראה דבתחלף הסיגות כאן ול"ל ולגב ד' אמת בת ס' דברי ר"ע ותכ"ל בתמת בת ו' על דעתיה וכו' פושכין רבריבן [בכל דימי לעיל ל"ב ב'] על דעתיה דרבנן וכו' כל"ל.